lausuntopalvelu.fi

VN/27635/2025

Tehyn lausunto ammatillisen koulutuksen vaativan erityisen tuen selvityksestä

Tavoite
Selvityksessä arvioidaan vaativan erityisen tuen nykytilaa ja kehittämistarpeita, jotta opiskelijoiden yksilöllinen tuki voidaan järjestää riittävästi ja taloudellisesti kestävästi.

Ehdotus 1. Vahvistetaan ammatillisen koulutuksen inklusiivisuutta ja yhdenvertaisuutta
Tehy kannattaa ammatillisen koulutuksen inklusiivisuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistamista. Kaikilla opiskelijoilla pitää olla mahdollisuus opiskella ensisijaisesti tavallisissa oppimisympäristöissä ja saada oikea-aikaista, yksilöllistä ja riittävää tukea. Inklusiivisuus edellyttää riittäviä henkilöstöresursseja, erityisen tuen osaamista, saavutettavia oppimisympäristöjä sekä toimivaa yhteistyötä opiskeluhuollon, työelämän ja muun tukiverkoston kanssa. Yksilöllisissä tarpeissa pitää hyödyntää esimerkiksi liikkumistaidon ohjausta sekä näkö- ja kuulovammaisten kuntoutusohjauspalveluja. Samalla on turvattava kaikkien opiskelijoiden oppiminen ja oppimisrauha.

Ehdotus 2. Selkeytetään vaativan erityisen tuen koulutuspolut ja kehitetään Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavasta koulutuksesta (TELMA) itsenäiseen elämään valmentava koulutus
Tehy kannattaa vaativan erityisen tuen koulutuspolkujen selkeyttämistä. TELMA-koulutuksen kehittämisessä pitää varmistaa opiskelijoiden yksilölliset tarpeet, osallisuus sekä mahdollisuudet työhön ja jatko-opintoihin. Nimen ja painotuksen muuttaminen ei saa kaventaa työelämävalmiuksien vahvistamista tai pääsyä työelämään. Muutos edellyttää riittäviä henkilöstöresursseja, moniammatillista osaamista sekä sujuvia siirtymiä koulutuksesta palveluihin, jatko-opintoihin ja työelämään.

Ehdotus 3. Lisätään vaativan erityisen tuen tutkinto- ja TUVA-koulutusten järjestämislupia
Tehy kannattaa vaativan erityisen tuen tutkinto- ja TUVA-koulutusten järjestämislupien lisäämistä, jotta koulutuksen alueellinen saatavuus ja opiskelijoiden yhdenvertaiset mahdollisuudet vahvistuvat. Järjestämislupia myönnettäessä pitää varmistaa koulutuksen järjestäjien riittävä erityisen tuen osaaminen, moniammatillinen henkilöstö ja taloudelliset voimavarat. Samalla pitää turvata opetuksen ja ohjauksen laatu sekä sujuvat siirtymät TUVA-koulutuksesta tutkintokoulutukseen, jatko-opintoihin ja työelämään.

Ehdotus 4. Vahvistetaan ruotsinkielistä vaativan erityisen tuen koulutusta
Tehy kannattaa ruotsinkielisen vaativan erityisen tuen koulutuksen vahvistamista. Ruotsinkielisillä opiskelijoilla pitää olla yhdenvertaiset mahdollisuudet saada laadukasta opetusta, ohjausta ja yksilöllistä tukea omalla kielellään asuinpaikasta riippumatta. Tämä edellyttää riittävää alueellista saatavuutta, pysyvää rahoitusta sekä ruotsinkielistä ja erityisen tuen osaavaa henkilöstöä. Kohtuulliset opiskelumatkat ovat tärkeitä, sillä pitkät välimatkat ja vaativat asumisjärjestelyt voivat kuormittaa opiskelijaa ja heikentää opiskeluedellytyksiä. Lisäksi pitää vahvistaa koulutuksen järjestäjien yhteistyötä ja turvata sujuvat siirtymät jatko-opintoihin, palveluihin ja työelämään.

Ehdotus 5. Luodaan kansallinen toimintamalli oppimisen tuen kehittämiseen, ohjaukseen ja konsultaation tarjoamiseen
Tehy kannattaa kansallisen toimintamallin luomista oppimisen tuen kehittämiseen, ohjaukseen ja konsultaation tarjoamiseen.

Yhtenäisen toimintamallin pitää vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaista oikeutta oikea-aikaiseen ja riittävään tukeen sekä lisätä koulutuksen järjestäjien ja henkilöstön osaamista. Mallille pitää turvata selkeä vastuunjako, pysyvä rahoitus ja riittävät henkilöstöresurssit. Konsultaation pitää olla helposti saavutettavaa ja tukea opiskelijan, huoltajien, opetushenkilöstön, opiskeluhuollon, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä työelämän moniammatillista ja monialaista yhteistyötä.

Ehdotus 6. Kehitetään vaativan erityisen tuen rahoitusjärjestelmää
Tehy kannattaa vaativan erityisen tuen rahoitusjärjestelmän kehittämistä. Rahoituksen pitää olla pitkäjänteistä, ennakoitavaa ja opiskelijoiden yksilöllisiin tuen tarpeisiin perustuvaa. Sen pitää turvata riittävä ja osaava henkilöstö, pienet opetusryhmät, moniammatillinen tuki sekä saavutettavat oppimisympäristöt. Rahoitusmalli ei saa kannustaa tuen tarpeen aliarviointiin, eikä koulutuksen järjestäjille saa siirtää uusia vastuita ilman riittäviä resursseja. Rahoituksen vaikuttavuutta ja opiskelijoiden tuen toteutumista pitää seurata.

Ehdotus 7. Kehitetään viranomaisyhteistyötä nivelvaiheissa ja yhtenäistetään käytännöt eri alueilla
Tehy kannattaa viranomaisyhteistyön kehittämistä nivelvaiheissa ja käytäntöjen yhtenäistämistä eri alueilla. Opiskelijan tuen ja palvelujen jatkuvuus pitää varmistaa siirryttäessä perusopetuksesta ammatilliseen koulutukseen sekä koulutuksesta jatko-opintoihin, palveluihin ja työelämään. Tämä edellyttää selkeää vastuunjakoa, toimivaa tiedonkulkua ja moniammatillista yhteistyötä koulutuksen järjestäjien, opiskeluhuollon, sosiaali- ja terveydenhuollon, työllisyyspalvelujen ja muiden viranomaisten välillä. Kuntoutuksen ohjaajan osaamista pitää hyödyntää palvelutarpeen ja toimintakyvyn arvioinnissa, palvelukokonaisuuden koordinoinnissa sekä tiedonkulun ja seurannan varmistamisessa. Näin voidaan ehkäistä erityisesti nivelvaiheiden tietokatkoksia ja turvata opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu.

Muut huomiot
Sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa opiskelijan oikeus erityiseen tukeen ja alalle soveltuvuuden arviointi pitää sovittaa yhteen. Opiskelijalle pitää järjestää riittävä tuki, kohtuulliset mukautukset ja erilaisia tapoja osoittaa osaamisensa. Hakuvaiheessa tarvitaan ennakointia sekä riittävät tiedot opiskelijan toiminta- ja työkyvystä ja koulutusalasta; soveltuvuuden arvioinnissa pitää hyödyntää moniammatillista verkostoa. Samalla pitää varmistaa ammattitaitovaatimusten täyttyminen sekä asiakas- ja potilasturvallisuus. Jos opiskelija ei tuesta ja sallituista mukautuksista huolimatta saavuta keskeisiä ammattitaito- tai turvallisuusvaatimuksia, häntä pitää tukea siirtymään oikea-aikaisesti soveltuvampiin opintoihin. Erityinen tuki ei saa alentaa ammattitaito- tai turvallisuusvaatimuksia.

Lausunto on valmisteltu yhdessä Suomen Bioanalyytikot ry:n, Kuntoutusohjaajat ry:n, Suomen Kätilöliitto ry:n, Suomen Sairaanhoitajat ry:n ja Suun terveydenhoidon ammattilaiset ry:n kanssa.

Helsingissä 31.10.2026

Millariikka Rytkönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätiedot: Kirsi Coco, koulutuspoliittinen asiantuntija, kirsi.coco@tehy.fi